

Zuhal Olcay:
“Herkesin içinde oyunculuk olduğuna
ve hepimizin de çok iyi birer oyuncu
olduğuna inanıyorum.”

30 Kasım 2007’de Zuhal Olcay retrospektifi kapsamında gösterilen, Hiçbir yerde filminin gösteriminin ardından yapımcı Zeynep Özbatur’un moderatör-lüğünde Zuhal Olcay’la bir söyleşi gerçekleştirildi. Katılımın yoğun olduğu ve kahkaha seslerinin sıklıkla yükseldiği söyleşi boyunca Zuhal Olcay, sinema ve oyunculuk hakkında konuştu ve izleyici sorularını yanıtladı.

Zeynep Özbatur: *Amansız Yol*’dan (Yön: Ömer Kavur, 1985) bugüne sinema serüveninden bahseder misin?

Zuhal Olcay: Kısaca özetlemek gerekirse, sinema serüvenimde söz edebileceğim benim için çok önemli iki isim var. Yani eğer bugün sinema yapabiliyorsam ve sinema kariyerine sahip bir oyuncuysam bunu iki kişiye borçluyum. Birincisi Okan Uysaler. Bugün çoğunuzun tanımadığı bir televizyon yönetmenidir kendisi. Benim çok yakın dostumdur. İzmir Devlet Tiyatrosu’nda oyunlarda oynayan kendi halinde bir genç oyuncuyken bana dizi filmde oynama teklifinde bulundu ve böylece sinema bir daha çıkamacasına hayatıma girmiş oldu. İkinci değerli ve en önemli

¹ *Amansız Yol* (Yön: Ömer Kavur, 1985), *Sahte Cenneti Veda* (Yön: Tevfik Başer, 1989), *Salkım Hanımın Taneleri* (Yön: Tomris Giritlioğlu, 1999), *Hiçbir yerde* (Yön: Tayfun Pirselimoğlu, 2002)

isim ise Ömer Kavur'dur. Bu iki isim sayesinde sinemaya girdim. Sanıyorum fena da gitmedi.

Sinemaya olan düşkünlüğüm veya sinemaya olan sevgim üstüne öyle çok süslü laflar edecek değilim. Sevdiğim için yaptım, başka da nedeni olabilir mi zaten? Çok büyük tat alıyorum sinema oyunculuğundan. Ama hep bana sorulan "sinema mı tiyatro mu?" diye bir soru vardır. Bin yıldır hep aynı soru sorulur. Duruma göre bazen buna verdiğim yanıt değişebiliyor ama artık gerçeği söylemek istiyorum. Sinema oyunculuğunun, o karşınızda bütün duygunuzu algılayan kamera denen cihazın karşısında oynamak çok başka bir tat veriyor bana. Çünkü kamera düşündüğünüzü görebiliyor. Ne düşünüyorsanız onu dahi görebiliyor. Tabii düşünüyorsanız...

Zeynep Özbatur: Sinemada oyunculuk adına çok önemli bir unsur var sende. Oyuncu çok iyi bir performans sergilediği zaman öne çıkabilir, yönetmen daha geride kalır. Star sistemi de böyle kurulmuştur. Fakat senin sinema serüvenine baktığımızda filmografisinde hem çok iyi oyunculuklar sergilemişsin, bir sürü ödülün var, hem de o yönetmenlere de müthiş bir destek olmuşsun. Hem çok öndesin hem de destekçisin. Bunu nasıl ortaya koyabiliyorsun? Yani yönetmeni ezmeden bunu nasıl başarıyorsun?

Zühal Olcay: Gerçeği söylemek gerekirse ben yönetmene teslim olmayı seven oyuncularım. Sette yönetmenle tepişmek yerine onun gözünün içine bakıp daha iyi nasıl yapabilirimin peşinde koşan bir oyuncuyum. Ama benim bazen çok ciddi hayal kırıklıklarım oldu tabii. Çünkü maalesef oyuncu yönetimi konusunda ciddi eksiklikler hissettiğim setlerde kaldım. Filmin içinde deli danalar gibi oradan oraya koşturduğum, ama bir türlü kontrol edildiğimi hissedemediğim çalışmalarım oldu. Bir oyuncunun başına gelebilecek en kötü şeydir bu. Çünkü o zaman siz oyuncu olarak cebinizden oranızdan buranızdan ne varsa çıkarıp bir şeyler yapmaya başlarsınız. Oyuncu kısmının - eğer kendini kontrol edemiyorsa- çoğunlukla biri tarafın-

dan yönetilmesi gerekir. Yönetmen vardır. Aksi takdirde yüksek dozda acayip şeyler yapan bir yaratığa dönüşebilir settteki oyuncunun hali. Bu bir oyuncunun başına gelebilecek en büyük felakettir. İşte burada yönetmenin rolü çok önemli. Yani sizi tutacak ve “sakin ol, tamam, yavaş, öyle şeyler yapma” ya da “bu karakterin şu anki durumu içinde şöyle bir şey istiyorum” diyecek. Bu anlamda çok başıboş kaldığım anlar ve böyle zamanlarda kendimi kontrol edeceğim diye çok yorulduğum günler oldu. Ama tabii bunun tam tersi, çalışmaktan çok zevk aldığım, bana gerçekten bir şeyler katan, beni bileyen, budayan, yeni kapılar açan, görmediklerimi işaret eden yönetmenler de oldu.

Dediğim gibi eğer senin soruna dönersem herhalde bu yönetmeni ezmek dediğin şey. Ben yönetmenin gözünün içine bakan oyuncuyum. Metne bakan oyuncuyum. Şöyle söyleyeyim: Ben namuslu bir oyuncuyum. Bu tiyatrodaki böyledir. Kendini parlatmak değil yaptığın işi parlatmaktır, o işi anlatmaktır, o işi anlatmak adına orada ne gerekiyorsa onu o kadar yapmaktır. Yani onun dozu çok önemlidir. Minicik bir şey daha kattığınızda, ya da bir taşım daha kaydattığınızda onu mahvedebilirsiniz. Kuyumcu terazisi meselesi. O anlamda namuslu bir oyuncuyum dedim. Yani işe hizmet etmek, yönetmene hizmet etmek, onun kafasındaki dünyayı anlamaya çalışmak, kendi hissettiklerini bir taraftan onun bir tarafına sıkıştırmak, tıkıştırmak ama bunu yaparken hiç esnaflığa kaçmamak gerekli. Karşındaki oyuncuyla iletişim içinde olurken onu ezmek, onu anlamaya çalışmak, sana kapılar açmasına izin vermek... Bu liste çok uzayabilir tabii, ama canınızı sıkmayayım.

Zeynep Özbatur: Bir senaryoyu okuduğun zaman seni etkileyen neler oluyor? Salt senaryoyu okuyup sevmek, bir filmi, bir projeyi kabul etmen için yeterli mi, bir projeyi seçerken kriterlerin nelerdir?

Zuhal Olcay: Sinemanın bir yönetmen sanatı olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla senaryo tabii önemli ama onu çekecek yönetmen de benim için en önemli kriter. Yaptığı işler ortada olan yönetmenler için o kadar bir sorun yok.

Zaten yönetmen eğer daha önce bir film çekmişse ve çektiği filmlerle kendini kanıtlamışsa zaten çok kaygılanacak bir durum yoktur. Ya ilk filmini çekiyorsa, o zaman da senaryonun yazılışı ve karakterlerin ortaya çıkışı az çok bana o duyguyu veriyor. Yönetmenle yapacağım konuşma önemli bu noktada.

Bazı şeyleri anlamak için öyle uzun uzun konuşmaya gerek yok aslında. İnsan karşındaki kişinin hangi sularda, hangi kulvarlarda, hangi dinamiklerde olduğunu sezebiliyor. Tek güvendiğim, en çok güvendiğim tarafım bu. Bu yönüm çok değerli benim için. Genellikle de beni yanıltmaz. Sezgilerime başvuruyorum yani. Bir de bir senaryoyu ilk okuyuşumda, son sayfayı bitirip kapattığım zaman o filmde oynayıp oynamayacağımı anlıyorum. Yani senaryoyu bir kere okurum. Genellikle de ilk okumadan sonra senaryoyu bir kenara atarım ve uzun bir süre bir daha okumam. O süreç içinde onun kafamda bıraktığı tortu veya demlenme neyse işte... Öyle oturup defalarca senaryoyu okumam.

Zeynep Özbatur: Sezgilerine güveniyorsun yani. Bu noktada sezgilerine güvenerek ve inanarak birçok yönetmenin ilk filminde de oynadın. Hatta en son Berkun Oya'nın İngiltere'de çektiği çalışmada İngilizce olarak oynadın değil mi?

Zuhal Olcay: Londra'da geçen ay Berkun Oya'yla birlikte bir film çektik. Genç bir yönetmen. Belki televizyondan tanıyorsunuzdur. Aslında aynı zamanda tiyatro yazarı, tiyatro oyuncusu ve yönetmen. Senaryosunu bana getirdiğinde aynı şeyi yaptım. Elime aldım, hiç unutmuyorum Şile'deydim. Bir saat içinde büyük bir şehvetle, büyük bir iştahla okudum. Kapattım senaryoyu ve telefon açtım. Tamam, buradayım çalışalım dedim. Çok da güzel bir çalışma oldu. Londra'da çektik.

Zeynep Özbatur: Oyunculuk açısından kendini geliştirmek için ne gibi şeyler yaptın, nelerden beslendin?

Zuhal Olcay: Böyle şeyleri anlatırken bazen kendimi ot gibi hissediyorum. Böyle şeyler anlatılmaz gibiymiş geliyor bana. Ama çok haklısınız tabii benden yanıt bekliyorsunuz. Demin tiyatro ve sinema derken, tam da yeri gelmişken belirtmem gerekiyor. Tiyatro benim gerçekten evim oldu. Tiyatro sahnesi benim laboratuvarım oldu. 6 hafta, 8 hafta süren provalar, bir karakteri yaratma sürecinde geçen o inanılmaz güzel süreçler... Sinemada o karakterleri oluşturmak için böyle bir zamanınız yok. Türkiye’de bir film çalışması öncesinde böyle uzun süreçlere sahip olamıyorsunuz. Oysaki tiyatro provaları, bir oyunu prova ederkenki süreç tam bir laboratuvar çalışması.

Her zaman için bu, benim oyunculuğumda en büyük artılarımdan biri oldu. Çıkmaza girdiğimde, artık “eyvah bundan sonra bir yere gidemeyeceğim” dediğimde, hemen bir tiyatro projesi, provalar, o sahnenin karanlığına kapılmak ve ince ince işlemek. Bazen bir gün boyunca hiçbir şey yapmadığınızı zannedersiniz, hatta geriye gittiğinizi düşünürsünüz. Sonra bir anda oradan minicik bir şey filizlenir ve çıkar. Ondan sonra “buldum buldum” diye ortalıkta dolaşırsınız. Bunun gibi binlerce duygu ve deneyim. 1976’da Konservatuvar’da Tiyatro Bölümü’nü bitirdim. Yıl 2006 ve otuz yıldır hâlâ öğrenmeye çalışıyorum, hâlâ anlamadım, hâlâ keşfedemedim.

İnsanla ilgili bin tane soru var kafamda. Gerçek hayatta yaşadığım her deneyim, oyunculuğumla ilgili yepyeni kapılar açıyor. Yepyeni keşfedilmedik yerler görüyorum. Yepyeni duygular hissediyorum. Dolayısıyla bu bitmeyen bir süreç. İyi ki de öyle, yoksa çok sıkılırdım. Şimdi bir rol elime geldiğinde çok daha çabuk analiz edebiliyorum. Ama sonra çalışma süresi çok daha sancılı oluyor. Çok daha zor oluyor. Çünkü olasılıklar çok fazla. O kadar fazla kılcal damar var ki hangisine gideceğinizi, hangisine gireceğinizi, hangisinden ilerleyeceğinizi bilemiyorsunuz. Çok şizoid bir şey. Ama ben bundan çok büyük tat alıyorum ve bu bitmeyen bir süreç. Yani sorunun yanıtına tam dönersem, daha çok yol var gidiyorum.

Zeynep Özbatur: Sence dünyada sinema ve oyunculuk nasıl bir noktada ilerliyor? Bir 15–20 yıl öncesine baktığında oyunculuk ve yönetmenlik nasıl bir değişim içinde? Mesela bir süredir star sisteminin ortadan kalktığı ve yönetmenlerin star olduğu bir dönemdeyiz. Bu konudaki görüşlerini alabilir miyim?

Zuhal Olcay: Yine demin bahsettiğim şey, aynı kapıya çıkıyoruz. Gerçekten yönetmenin sanatıdır sinema ve artık starlar, dediğin gibi yönetmenler oldu. Yönetmenlerin adına bakarak filmlere gidiyoruz. En azından ben öyleyim. Yönetmen benim için çok önemli. Onların yaptıkları işleri izlemek, takip etmek bana çok büyük bir tat veriyor. Yönetmen varsa benim için sinema var. Tabii çok güzel, değerli oyuncular var. Onları da seyretmek çok güzel.

Zeynep Özbatur: Biraz inandığın, sevdiğin, beğendiğin yönetmenlerden bahseder misin?

Zuhal Olcay: Nuri Bilge Ceylan'ın gerçek bir hayranıyım ve onun filmlerini izlerken çok büyük bir zevk duyuyorum. İsim sayamam pek ama yine bir deneyeyim. Dünyada Kieslowski var mesela, tapındığımız bir yönetmen. Wong Kar-Wai var. Amerika'dan Jim Jarmush var.

Zeynep Özbatur: Yine oyunculuğa döneceğim. *Sahte Cennete Veda* (1988) filminden bahseder misin biraz?

Zuhal Olcay: Tevfik Başer çok severek çalıştığım, oyuncusuyla muhteşem bir ilişki içinde olan bir yönetmen. Ama bu ilişki içinde kavga da ediyorduk, bağırıyorduk, çağırıyorduk, ağlıyorduk. Ama bir şey çıkıyor o zaman. Bir enerji var.

Zeynep Özbatur: Tevfik Başer'in filminde Almanca, bu son filminde de İngilizce oynadın. Yabancı bir dilde oynamak nasıl bir deneyim? Çünkü geçenlerde Berkun Oya'yla beraberdik. Filmi seyreden İngilizler şaşırılmışlar.

Onun dışında hani İngilizce biliyorsun ama nasıl Almanca oynayabildiğini sormak istiyorum.

Zuhal Olcay: *Sahte Cennete Veda* için filmin çekiminden 1,5 ay önce Almanya'ya gittim. Orada bana bir tane hoca tuttular, başıma koydular. 1,5 ay boyunca, kulaklıklarla, yıkanırken, yatarken, kalkarken, yerken, içerken sürekli repliklerimi çalıştım. Film başladığında öyle bir sorunum yoktu. Artık ondan sonra dili düşünemezsiniz. Sadece oyunculuk kısmına bakmak gerekir. Bu son filmimde de öyle. Sete gittiğimde artık metin ezberimdeydi. Dolayısıyla biraz erken başlayan bir mesaiyle dil meselesi hallediliyor.

Dinleyici Soruları

***Amansız Yol* filminde Ömer Kavur'la çalışmaktan çok zevk aldığınızı söylediniz ama benim merak ettiğim Kadir İnanır'la çalışmak nasıl bir deneyimdi? Sette nasıldı?**

Zuhal Olcay: Kadir İnanır'la o filmde çok iyi çalıştık. Filmin, Kadir İnanır'ın en iyi filmlerinden biri olduğunu düşünüyorum. Gerçi o şimdi burada olsa "o filmde oynadık, ona ödül aldırдық" falan derdi ama olsun, desin hakkıdır. İyi bir çalışma arkadaşıydı.

Bir de bu filmle ilgili çok tuhaf şeyler geldi başıma. Ben o zaman evliydim yine. İzmir Devlet Tiyatrosu'nda bir çocuk ve bir kocayla birlikte, böyle güzel güzel rollerimizi oynarken, bir gün birdenbire Okan Uysaler beni bir televizyon dizisi için aradı ve hayatım değişti. Daha hiç tanımıyorum adamı. "Bir dizi film çekeceğim, oynar mısınız?" dedi ben de "oynarım" dedim. Yani tamamen güdüsel bir şeydi. Sonra İstanbul'a taşındım. *Parmak Damgası* (Yön: Okan Uysaler, 1985) vs. derken Ömer Kavur aradı beni. İşte "böyle böyle bir film var" dedi *Amansız Yol* için. "Tamam" dedim. Nasıl seviniyorum biliyor musunuz, çıldırabilirdim yani. Fakat bu arada evlilik hafiften çatırdamaya başlamış. Çünkü artık kemerler bağlanmış, ben kariyer

semalarına doğru uçuşa hazırlanıyorum. Tam o günlerden birinde eşim “oynama bu filmde” dedi. Çünkü hissetti bir şeylerin bittiğini, gittiğini. Ben de “peki” dedim. Levent’te oturuyorum daha yeni taşınmışız İstanbul’a. O zaman evlerde telefon falan yok tabii. Bir market var, oraya gittim. Ömer’in telefonunu çevirdim. “Ömer Bey, ben Zuhal Olcay. Maalesef...”² Ama nasıl ağlıyorum biliyor musunuz? Kasa-nın yanında telefon, bir yandan böyle pirinçler geçiyor. Muhteşem bir telefon konuşmasıydı ama ağlamaktan... Çünkü ağlamak yoktu planımda ama adamın sesini duyduğum anda birdenbire döküldüm. “Tamam, tamam sonra konuşuruz” dedi Ömer Kavur. Sonra Zuhal bu, ben o filmde oynadım tabii. Hayatımda bir şeyi, oyunculuk kariyeri yapmayı çok istedim. Onu da işte yaptık. Başka da bir halt yapmadık.

Senaryonun ikinci kez yazılmış hali elime geldiğinde çok ilginç bir şey oldu tabii. Öyle bir sahne eklemişti Ömer filme. O telefon kulübesi var ya, kadın ağlayarak kızını bırakıp gittikten sonra, işte o sahne filme bu “market sahnesi”nden sonra eklendi. Bu yüzden o sahne benim için çok anlamlıdır ve çekilirken yine aynı şekilde çok ağlamıştım. Daha da ilginç olan bir şey var onu söyleyeceğim. Ömer şimdi aramızda değil, ayrıldı gitti. Bunu Ömer’le bir kez bile konuşmadık. Bu sessiz bir anlaşmaydı aramızda. İkimiz de biliyorduk o sahnenin neden olduğunu, ama ikimiz de hiçbir zaman konuşmadık. Şimdi söylüyorum. Bir de öldüğünde anlatmıştım.

Göz ve dudak çevresini çok aktif olarak kullanıyorsunuz oyununuzda. Bunu nasıl geliştiriyorsunuz? Yoksa tamamen içgüdüsel mi?

Zuhal Olcay: Tamamen. Bir rolde önemli bir sahne oynayacaksanız plastik malzemenizi düşündüğünüz anda bitti demektir hadise. Mahvoldunuz demektir. Tabii ki plas-

² Zuhal Olcay bu sözleri ağlama numarası yaparak söylüyor ve seyirciler gülüyor.

tik malzemeyi kullanmak ister istemez işin doğasında var. Onu bilinçdışı zaten bir şekilde yapıyorsun, yönetiyorsun. Ama önemli olan kalbin ve beynin birlikte işlemesi. Eğer onlar doğru işliyorsa yüze yansıyan zaten en güzeli oluyor.

Bazen böyle tiyatro sahnesinde her gece aynı performansı tutturamıyorsun. Olmuyor bazen ve başlıyorsun cepten yemeye. Ama nasıl kötü olur yani felaket bir şey. Çehov'un "Martı"sında vardır ya, Nina der ki son sahnede: "Bir oyuncunun kötü oynadığını hissetmesinden daha korkunç bir şey yoktur". Ama her zaman aynı şeyi yakalayamıyorsun ve teknik oynamaya başlıyorsun. İşte o feci bir şey! Beddua edecekseniz bir oyuncuya öyle edin "İnşallah tekniklere kalasın!" diye.

Siz hem iyi bir sinema oyuncusu, hem de iyi bir tiyatro oyuncusunuz. Ama birbirinden farklı hazırlık süreçleri gerektiren disiplinler bunlar. Hatta bazı yönetmenler tiyatro oyuncularıyla çalışmayı tercih etmiyorlar.

Evet. Ama ben onları tiyatro sahnesinde seyretmeyi de tercih etmiyorum. Anlatabiliyor muyum gerçekten? Hem dizide oynadığımdan, hem de tiyatro sahnesinde olduğumdan bazen oyuna ilk başladığım anda oluyor. Geçende yine öyle bir şey oldu. Gündüz çekimseydim, akşam oyuna gittim. Sahneye çıktım, bir kaç replik söyledim. Bir de baktım yakama oynuyorum, mır mır. Hemen aşağıdan 300 tane insan beni duyamaz düşüncesiyle sesimi yükselttim. Böyle küçük teknik şeyler. Yani tiyatro sahnesindeyim diye bir şeyleri abartılı yapmak diye bir şey yok.

Sinema ve tiyatro arasında bir tercih yaptığınızda sinemayı ön plana aldığınızı söylerken, bunun nedeninin kameranın gözünüzün içine bakması olduğunu söyletiniz. Tiyatroda ön sırada oturanlarla, o en arkada oturanlar arasında bir fark oluyor dolayısıyla. Kameranın eksikliğini böyle zamanlarda hissettiniz mi hiç?

İstedığınız kadar çabalayın, tiyatrodaki herkese istediğiniz kadar ulaşamıyorsunuz. Tabii şöyle bir şey var gerçekten rolünüzü çok iyi oynuyorsanız, o atmosferi, o aurayı yakalayabiliyorsanız, o en arkadaki seyirciyi bile ürpertebiliyor, koltuğunda bir toparlanmasına sebep olabiliyor. Orada bir şey oluyor yani. Ama eğer sahnede hakikaten bir şey yapamıyorsanız en öndeki seyirci bile böyle boş boş bakıyor sahneye haklı olarak. En önde ya da ön sıralarda, oyunun iyi olduğunu varsayarak söylüyorum bunu, oturan seyircinin aldığı tat daha fazla. İşte kamera orada ve kameranın ayrıntıyı kaydedişi muhteşem bir şey. Marcello Mastroianni'nin bir filmi vardır *Siyah Gözler (Oci Ciornie, Yön: Nikita Mikhalkov, 1987)* diye. Orada karısının elini tutar Marcello Mastroianni ve gözünün içine bakarak yalan söyler. "Hayır, seni aldatmıyorum" der. Karısının gözlerinin içinden bir kez bile çevirmez bakışlarını. Öyle bir söyler ki bunu "aldatmıyorum" dediği halde aldattığını görürsünüz orada. Şimdi bunu kameradan başka ne bu kadar güzel anlatabilir ki. Bunu sahnede yapamazsınız, yapsanız bile en fazla ön sıralardaki seyirciler fark edebilir. O sahne beni çok etkilemişti o anlamda. Çünkü düşünüyor. Düşündüğünü kamera görüyor.

Özellikle son dönemde bir dizi film furyası başladı. Bunu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Zuhal Olcay: Dizi olayına bir kere tepeden tırnağa karşıyım. Ama büyük bir çelişki var, ben de yapıyorum. Çok direndim ama iki sene evvel yaptık yayından kalktı 6 bölüm sonra. Bu sene de yapıyoruz işte. Fakat benim şöyle bir saptamam var ki bu ciddi bir tehlike. Şimdi dizi oyunculuğu diye bir şey başladı ve bu beni çok dehşete düşürüyor. Sürekli birbirine bakan, sonra gözlerini eğen oyuncular. Korkunç bir şey bu. Bu çok dehşete düşürüyor beni ve güzel oyunculuk denen şey böyle tarif edilmeye başlandı. Herhalde biz bunları yemiyoruz değil mi? Yani yemeyen birileri vardır umarım.

Ben Al Pacino'yu çok severim ve sizi onunla aynı sahnede görmeyi çok isterdim.

Aslında bu bir hayal değil niye olmasın, olabilir. Mesela bu son yaptığımız, Londra'da çektiğimiz *İyi Seneler*'de (Yön: Berkun Oya, 2006) rol arkadaşlarımızdan biri de *Köprü Üstü Âşıkları*'nda (*Les Amants du Pont Neuf*, Yön: Leos Carax, 1991)'nda Juliette Binoche ile beraber oynayan Dennis Lavant'tı. Niye olmasın, olabilir tabii...

Sinema için çok özel bir yüzünüz var. Yalnız size birçok sinema eleştirmenin yakıştırdığı “hüzün yüzü güzel” diye bir şey var. Ben bu yakıştırmadan hiç hoşlanmıyorum ve birçok farklı rolü oynayabileceğinizi düşünüyorum. Bu yakıştırma size gelen teklifleri etkiliyor mu?

Etkiliyor galiba. Sinemada etkiliyor olabilir bence. Tiyatroda böyle bir şey yok ama sinemada etkiliyor. İşte kategorize ediyorlar böyle, şu komedi oyuncusu şu bilmem ne falan diye... Belki anlaşılabilir bir tarafı da vardır bilmiyorum. Çok da umurumda değil yani. Ama bu soru her sorulduğunda şunu fark ediyorum: Yüzüm hemen böyle sırtmaya başlıyor.

Birbirinden farklı ve iyi yönetmenlerle çalıştınız. Beraber çalıştığınız yönetmenlerin üzerinden geçerseniz onların nasıl bir oyuncu yönetme tarzları vardı?

Şimdi benim çalıştığım yönetmenler içinde Okan Uysaler, rahmetli oldu, oyuncusuyla gerçekten muhteşem didişen bir yönetmendi ve onunla çalışmak olağanüstü bir zevkti. Keza Ömer Kavur, Tevfik Başer, Mahinur Ergun'la çalışmak da çok zevklidir. Çünkü onlarla da o dehlizlere girersiniz, oralarda dolaşırsınız ve sizi zorlar, iter kakar. Berkun Oya var son olarak. Tiyatrodan gelen bir yönetmen. Muhteşem. Zaten kendi de “ben oyuncuyu kapam bir yönetmenim” diyor. Onunla çalışmak da çok zevkliydi. Karşındaki yönetmenin o ayrıntılı algılayışı ve izleyişi beni çok etkiliyor.

Zeynep Özbatur: Yönetmenle senaryo, karakter ve kimlik üzerine konuşarak, oyununu çıkarıyorsun. Klasik anlamda senaryo okumalarını, çalışmalarını pek fazla sevmediğini biliyorum.

Zuhal Olcay: Tabii mesela bazen tek bir kelimedden yola çıkarak, tek bir cümle üzerinden bütün karakteri analiz edersiniz. Bir de ben oturup saatlerce karakter analizleri yapmayı pek sevmiyorum, tarzım değil. Yani insanı dile dökmek çok mümkün değil. Yönetmenle iki kelime edersin iki bakışırsın ve o beş sayfa konuşmaya bedel bir şeydir. Sonra da çıkar oynarsın. Öyle oyuncu tipleri vardır özellikle tiyatrodaki. Bunlara masa başı oyuncusu derler. Masa başında saatlerce size karakteri anlatır, muhteşem anlatır ama inanamazsınız. Sonra “hadi şimdi çık oyna” dersin, yapamaz. Yani çok konuşmaya gerek yok aslında. İnsan orada ve insanı hissedip, göstereceksiniz.

O zaman oyunculuğun insanın içinde olan bir şey olduğunu, öğrenilen bir şey olmadığını söylüyorsunuz.

Kesinlikle, kesinlikle. Öğrenilen şudur sadece: Teknik, vücudunu kullanmak, malzemeni kullanmak, sesini kullanmak. Oyunculuk, insanın içinde olan bir şey kesinlikle. Herkesin de içinde oyunculuk olduğuna ve hepimizin de çok iyi birer oyuncu olduğuna inanıyorum. Herkes oynuyor çünkü bir şekilde, bir yerlerde, mutlaka...

Biz bir oyun çalışıyoruz şu anda, sizin de oynamış olduğunuz bir oyunu: “Dolu Düşün Boş Konuş”³. Teknik bir problemimiz var. Donmaları çalışmıyoruz. Ritmimiz yok. Siz nasıl çalışmıştınız?

İşte oyunculuk eğitimi denen şey burada devreye giriyor. “Timing”⁴ denen şey ve vücudun kullanılışı. Ritmik diye bir dersimiz var mesela. O ritmik dersinde deli gibi yürüttüler

³ Steven Berkoff’un yazdığı iki perdelik komedi.

⁴ İngilizce bir kelime olan “timing”, zamanlama anlamına gelmektedir.

bizi 5 yıl, dur-kalk, dur-kalk. Ama sahneye çıktığınızda onları iyi ki yapmışız diyorsunuz. Şimdi bu donmalar dediğiniz şey 4 oyuncunun aynı anda, aynı yerde bir kuartet çalar gibi este durabilmesi. Bu bir koordinasyon meselesi. İşte eğitilmiş insanların aynı anda onu hissedip durabilmesi çok timing bir şey. Bir salise önce ya da bir salise sonra değil aynı yerde, tıpkı bir notaya bakar gibi. Çalışacaksınız yani başka yolu yok. Hissedeceksiniz. Metni nota gibi düşünün. Ölçü ve matematik işi bu.

Yönetmenleri konuştuk hep ama bir de oyuncular var. Özellikle dünya sinemasından ve Türk sinemasından öykündüğünüz oyuncular var mı? Sevdiğiniz oyuncular kimler?

Sofia Coppola'nın Japonya'da çektiği son filmi *Lost in Translation*'da (*Bir Konuşabilse*, 2003) oynayan Bill Murray'le beraber bir filmde oynamak istiyorum. Tabii çok güzel, çok baba oyuncular var ama şimdi hangi birini sayayım?

Türk sinemasından beraber oynamaktan hoşlandığınızı kimler var acaba?

Sinemada oyuncu malzemesi çok iyi oyuncular var ama şu an aklıma kimse gelmiyor. Mesela Fikret Kuşkan, Rutkay Aziz, Aytaç Arman, Erkan Can... Yani çok iyi oyuncularımız var. Oyuncu malzemesi oldukça bol bir ülkeyiz. Ama sinemada oyuncu tek başına ne yapabilir ki?

Size sizin oyununuzu arttıran bazı oyuncular vardır. Hatta iyi oyuncular karşılına iyi birer oyuncu isterler. Türkiye'de sizin karşınızda olsun istediğiniz oyuncular var mı?

Zuhal Olcay: Karşınızda oynayan oyuncudan aldığınız elektrik, güç çok önemli bir şey. Ne alıyorsanız onu atıyorsunuz. Karşınızdaki oyuncu iyi değilse siz bittiniz, mahvoldunuz. Şu bile çok önemli, benim bu da geldi başıma. İki tane çok iyi oyuncusunuz, karşılıklı

oynuyorsunuz. Fakat dünyayı algılayış biçimleriniz farklı. Bitti. Çok güzel oynuyor, harika oynuyor. O cümleyi ondan daha güzel nasıl söyleyebilirsiniz? Ama başka başka frekanslardasınız. Algılayış farklı. Bu korkunç ve daha acı bir şey.

Öyle bir durumda ne yapıyorsunuz? Kurtuluş var mı?

Yok. Kurtuluş yok. Durumu kurtarmaya çalışıyorsunuz. Bazen yönetmen görebiliyor bunu ama eğer acemiye o da fark etmiyor. O noktada kendimi kurtarmaya bakıyorum, yönetmene bakmıyorum artık. Kendi bildiğimi okumaya çalışıyorum. Tabii önce biraz durumu anlatmaya orta yol bulmaya çalışıyorum. Baktım ki oralarda değil yönetmenle konuşuyorum. Biraz tutarlı hale getirmeye çalışıyorum. O da oralı olmuysa artık yapacak bir şey yok.

Bu belli ölçüde senaryodan mı kaynaklanıyor, yoksa sadece karşınızdaki oyuncudan mı kaynaklanıyor?

Tiyatroda oyuncudan kaynaklanıyor. Orada zaten çok sağlam metinlerle çalışıyorsunuz. Orada öyle bir şey yok. Tabii sinemada her şey yönetmenden kaynaklanıyor. Bir yönetmen sinemada bunu hissettiği anda oyuncusunu da değiştirmeli bence. Zaten iyi bir yönetmen o raddeye gelmeden castingini her şeyini iyi bir şekilde yapar. Buna meydan vermez.

Zeynep Özbatur: Burçak Evren bir süre önce yayınladığı bir makalede “son star Zuhal Olcay” şeklinde bir ifade kullandı. Senin arkandan Türk sinemasında kadın oyuncu olarak potansiyel gördüğün birileri var mı? Nasıl görüyorsun kadın oyuncuların gelişini?

Zuhal Olcay: Benim için diziler bir ölçü değil. Sinemada Nurgül Yeşilçay var mesela. Kendilerini sadece oyuncu olarak değil her anlamda iyi beslemeleri, geliştirmeleri gerekiyor. İyi projelere denk gelmeleri gerekiyor. Ben *İki*

Genç Kız'da (Yön: Kutluğ Ataman, 2005) oynayan Feride Çetin'i çok beğenmişim ama maalesef oyuncu değilmiş. Vildan Atasever'i *Kader*'de izlemedim ama umarım toparlar, güzel şeyler yapar. İyi giderse Demet Evgar var gençlerden. Onun da oyunculuğunu biraz konservatuar giriş sınavı heyecanından kurtarıp olgunlaştırması gerekiyor. Ama şimdi şu an muhteşem diyeceğim kadın oyuncu yok.

Komedi filmlerinden neden oynamıyorsunuz? Böyle teklifler gelmiyor mu?

Tiyatroda oynuyorum daha ziyade. Böyle film teklifleri gelmiyor. Sinemada çok huysuzum ben. Her senaryoyu da beğenmiyorum. Günlük, eğlencelik film senaryoları geliyor ama beğenmiyorum.

Alejandro Gonzalez Inarritu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Olağanüstü bir yönetmen. *Paramparça Aşklar ve Köpekler (Amores Perros, 2000)* ve *21 Gram (21 Grams, 2003)* çok iyi filmler. *Babel (2006)*'i seyredemedim henüz ama onun bir filminde oynamak için çıldırabilirdim herhalde.

Sizin en sevdiğiniz filminiz hangisi?

Sahte Cennete Veda, Amansız Yol ve *Gecenin Öteki Yüzü. Gecenin Öteki Yüzü* bir dizi ama benim için çok ama çok önemli. Hatta onu birinci sıraya koyabilirim. *Hiçbir yerde*'nin de benim için başka bir anlamı ve önemi var, onu da seviyorum. Ama çok iyi bir film olmadı.

Peş peşe film haberlerinizi duyuyoruz. *Palto* projeniz ne oldu peki?

Açıkçası ben de onu en az sizin kadar merak ediyorum. En son 6 ay önce falan Kutluğ Ataman ile konuşmuştuk. En son aldığım haber senaryonun bir İngiliz yönetmen tarafından çekileceğiydi. Hala o bilgiyle duruyorum şu anda.

Tabii proje çekilirse yer alacağım ama şimdilik muallâkta. Ama gerçekten çok güzel bir senaryoydu.

Bu hafta Mithat Alam Film Merkezi'nde gösterilen filmleri siz seçtiniz. Özellikle bu filmleri seçmenizin nedeni neydi?

Sevdiğim filmler. Ama mesela *Salkım Hanımın Taneleri*'nde oynadığım karakter, sinemada oynadığım karakterler arasında oyunculuğum adına farklı bir yerde olduğu için, değişik bir malzeme içerdiği için seçtim programa.

Zuhal Olcay Kimdir?

1957 yılında İstanbul'da doğdu. 1976 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro bölümünden mezun oldu. Sinema ve televizyon dünyasına ilk adımını 1983 yılında attı. Halit Refiğ'in *İhtiras Fırtınası* (1983) adlı filmiyle sinemaya adım attı. Asıl ününü Okan Uysaler'in yönettiği ve başrolünü Aytaç Arman'la paylaştığı *Parmak Damgası* (1985) adlı dizi getirdi. Zuhal Olcay, sinema oyunculuğunun yanı sıra tiyatro oyunculuğuna ve 1990 yılında "Küçük Bir Öykü Bu" adlı albümüyle başladığı müzik kariyerine devam etmektedir.

Başlıca Filmleri

- Hiçbiryerde (Tayfun Pirselimoglu, 2001)
- Salkım Hanımın Taneleri (Tomris Giritlioglu, 1999)
- İstanbul Kanatlarımın Altında (Mustafa Altıoklar, 1996)
- 80. Adım (Tomris Giritlioglu, 1996)
- Bir Sonbahar Hikâyesi (Yavuz Özkan, 1994)
- Gizli Yüz (Ömer Kavur, 1990)
- Sahte Cennete Elveda (Tevfik Başer, 1989)
- Gece Yolculuğu (Ömer Kavur, 1987)
- Gecenin Öteki Yüzü (Okan Uysaler, 1987)
- Amansız Yol (Ömer Kavur, 1985)

Başlıca Ödülleri

- 2002 İstanbul Film Festivali En İyi Kadın Oyuncu (Hiçbiryerde)
- 2002 SİYAD Türk Sineması Ödülleri En İyi Kadın Oyuncu (Hiçbiryerde)
- 1995 Ankara Film Festivali En İyi Kadın Oyuncu (Bir Sonbahar Hikâyesi)
- 1989 Almanya Altın Film Şeridi En İyi Kadın Oyuncu (Sahte Cennete Veda)
- 1985 Antalya Altın Portakal Film Festivali En İyi Kadın Oyuncu (Amansız Yol)
- 1984 Antalya Altın Portakal Film Festivali En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (İhtiras Fırtınası)

Zeynep Özbatur Kimdir?

1966 yılında İstanbul'da doğdu. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV bölümünden mezun oldu. 1986'da reklâm sektörüne girdi. Çeşitli yapım şirketlerinde ve reklam ajanslarında çalıştı. Bir süre yönetmen ve yapımcı asistanlığı yaptı. Çeşitli filmlerin yapımcılığını üstlendi. 1994 yılında Can Özbatur ile CO Production'ı kurdu. Halen CO Production ve BOXFILMS'de sinema ve sanat projelerinin yapımcılığını üstlenen bölümde çalışmakta ve yönetim kurulunda görev yapmaktadır.

Yapımcılığını Yaptığı Filmler

- İklimler (Yapımcı, Yön: Nuri Bilge Ceylan, 2006)
- Hiçbiryerde (Ortak yapımcı, Yön: Tayfun Pirselimoğlu, 2001)
- Lola+Bilidikid (Ortak yapımcı, Yön: Kutluğ Ataman, 1999)